

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
ННІ філології та журналістики
Кафедра новітньої української літератури та соціальних
комунікацій

Вітражі

**Збірник матеріалів викладацько-студентських наукових
семінарів**

ЖИТОМИР – 2013

УДК 82 – 193.3(093)»19»

ББК 83

Рекомендовано до друку кафедрою новітньої української літератури та соціальних комунікацій ННІ філології та журналістики Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 6 від 10.01.2013 р.)

Рецензенти:

А.С. Близнюк – кандидат філологічних наук, доцент кафедри редагування та основ журналістики Житомирського державного університету імені Івана Франка;

В.В. Халін – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дидактичної лінгвістики та літературознавства Житомирського державного університету імені Івана Франка;

О.М. Шуневич – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики викладання навчальних предметів Житомирського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Вітражі: Збірник матеріалів викладацько-студентських наукових семінарів / Упор. В.І. Башманівський. – Випуск 4. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. – 2013. – 186 с.

УДК 82. – 193.3(093)»19»

ББК 83

У збірнику запропоновано матеріали викладацько-студентських наукових семінарів, присвячених творчості українських письменників.

Для студентів філологічних спеціальностей, учителів-словесників, а також тих, кого цікавить література XIX – XX століття.

© В.І. Башманівський, 2013

г) використання завдань міжпредметного характеру.

Таким чином, учні крізь явища, художні образи рідної культури пізнають світ літературних творів інших народів, порівнюючи, співставляючи його з реаліями духовного життя свого народу.

Література:

1. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества. – М., 1979. – С. 285.
2. Державний стандарт базової і повної середньої освіти. Освітня галузь «Мови і літератури» // Дивослово. – 2011. – № 2. – С. 20-28.
3. Доманский В.А. Литература и культура: Культурологический подход к изучению словесности в школе. Учебное пособие. – М.: Флинта: Наука, 2002. – 368 с.
4. Ніколенко О.М., Куцевол О.М. Культурологічний аналіз // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України – № 6. – 2006. – С. 33.
5. Сафарян С. І. Фонові знання як засіб поглибленого вивчення художнього твору в шкільному курсі зарубіжної літератури: Дис. канд. пед. наук: 13.00.02. – Івано-Франківськ, 2003. – 206 с.

А.В. Рускевич, асистент

Філософія існування як теоретичне обґрунтування естетики потворного

Феноменологічний час культури виявляє себе практичною проблемою лише там, де культура стає свідомою справою історії, оскільки в культуру не можна ввійти поодинці. Поодинці культура не розкривається людині як його власний простір. Оскільки сучасна історія позбавлена свого творчого суб'єкта, то й феноменологічний час постає позбавленим історичності. У русі феноменологічних форм часу не може не виникнути заперечення самої логіки. Закономірно, що екзистенціалізм протистояв логіці. Це була форма повстання проти часу, яка приречена на те, щоб повстати проти логіки історії й

об'єктивної реальності. На наш погляд, драма екзистенціалізму полягає в цьому постійному страху перед історичною реальністю.

Феноменологічний час культури вимагає перетворення історії в основу достовірного становлення кожної людини, а тому час як дійсне підґрунтя індивідуального життя перетворює суспільний простір у похідну власного самоздійснення.

У зв'язку з цим феноменологічний час культури виступає граничністю суб'єктивної досяжності тотожності розуму й почуттів. У своїй істотній дійсності історія як феноменологія реальності є культурою субстанціального часу, яка опосередкована по загальному типу, що опосередковано зняла свою опосередкованість людської безпосередності. У цьому бутті не існує місця для породжених у просторі закостенілих форм визначень культури. Індивідуальне різноманіття часу культури з'являється як безпосередність єдиного часу і як єдність часу в безпосередності кожного, коли подолання часу з'являється постійним розривом буденно-історичних шарів буття в їхньому чуттєвому, моральному, релігійному, гносеологічному утвореннях. Феноменологічний час культури як субстанціальний час почуттів і досягає свою єдину дійсність як теперішній час. Воно не може вже стати ні як загублене минуле, ні як недоступне майбутнє. Воно — буття, що не вислизає, яке було приречено стати таким в екзистенціалізмі.

Екзистенціалізму був властивий опір індивідуального часу часу суспільному, аж до волюнтаристичної спроби екстракції індивідуального часу із часу як такого. Адже якщо цінне тільки "тут" і "тепер", то анігілюється можливість прогресивного зняття минулих часів і стає неможливим майбутнє. Завершена деформація основи історії в суб'єктивному повністю підмінила як велич людського розуму, на яку вказувала класика, так і силу людських почуттів, здатних змусити його вжахнутися й стати проти реального антигуманізму. Абсолютним предметом рефлексії свідомості стало те, що гідне суду комедії й сатири.

Активна об'єктивація суб'єктивізму обертається втратою об'єктивної реальності зі сфери світовідчужань. Трансценденції самодостатнього екзистенціального буття алогічні не тому, що безпосередність загального необумовлена понятійно, а тому що екзистенція абстрагує себе з логіки розвитку, заперечує логіку взагалі. Заперечення логічного зі сфери безпосереднього підкорює останнє містичному, невідомому. І кінечність екзистенціальної свідомості визначається не тимчасовою межею історії й не історичною межею часу, через який вона не може прорватися до суті,

а агонією історично спустошеного часу. Трагедія кінечної свідомості виникає як нездатність зрозуміти зміст і життєву тенденцію власної маргінальності. Це потворний рух екзистенціального поняття в знеособленому життєвому просторі. У перетворених формах буття втрачається підстава як об'єктивна загальність. Тому чим більше екзистенціальний індивід прагне до безпосередньо-почуттєвого самоототожнення, тим більше йому доводиться "самоототожнюватися" з видимостями буття. Це світ людини, у якому немає ні світу, ні людини, а є лише абсолютна самість космічного хаосу. Дисгармонія екзистенції виявляє суб'єктивне визначення безмірності хаосу як сумнівного принципу індивідуального життя. Відчуження ідеальних форм розуму проявляється як екзистенціальне заперечення розуму, сама екзистенція є форма заперечення ідеального. Орієнтація на почуттєве як неопосередковану основу, яка поза загальністю предметного становлення історії позбавляє її тотальності й індивідуальної цілісності. Виникають антиномії почуттєвого буття як передумови існування й загальної безпосередності основи.

Екзистенція, що не терпить сутнісного розвитку, стає відчуженим перетворенням – спотворенням людини, тому "філософія існування" є теоретичним обґрунтуванням естетики потворного. З буття як "чистої присутності" починається нищість людини. Нищість існування – слабкість, що претендує на силу й самоцінність. Тому апологетика існування як такого починається з агресивних спроб спростування великого. Існування як таке не має потреби в сутнісних визначеннях у силу того, що, будучи протилежністю ідеальному, воно у своїй самості прагне стати антиномією розуму. Існування — не поетичне. Поезія життя є такою якістю буття, у якому існування предикативне, виступає як умова, але не основа. Як тотожність із самим собою, існування є заперечення людської єдності. У своїй поліфонічності воно не гармонійне, воно – за межами історії. І це не безмірність, породжувана пристрастю, що й насичує міру сутнісного самовизначення людини. Це безмірність, яка виявляється аморфністю людини у відсутності його сутнісних визначень. Існування є руйнування єдності людства. Воно – різноманіття без Логосу або ж таке, у якому Логос хворий. Таке існування є позбавлене інтелектуальної волі покоління, агресивна тупість міщанської свідомості.

Час людського буття відчужується від можливості його естетичної завершеності. За межами громадсько-корисного характеру історичних явищ воля як сутнісний час життя зникає з універсальних

визначень єдності світу. Позбавлений можливості творити суспільні відносини, і насамперед творчо трудитися, індивід деградує до повної втрати часу й простору самоздійснення. Такій людині вже важко, майже неможливо практично повстати проти існуючого стану справ.

Література:

1. Сартр Ж.-П. Буття і ніщо: Нарис феноменологічної онтології / Ж.-П. Сартр; [пер. з фр. В. Лях, П. Тарашук]. – К. : Основи, 2001. – 854 с.
2. Сартр Ж.-П., Камю А. Две грани екзистенціалізму / Ж.-П. Сартр, А. Камю; [пер. с фр.]. – М. : ОЛМА-ПРЕСС, 2001. – 352 с. – Серія "Вавилонская библиотека".

А.В. Усатий,
кандидат педагогічних наук, доцент

Науково-методичні закономірності формування читацьких умінь у процесі вивчення української літератури

Відомі методисти, аналізуючи тенденції розвитку методики літератури, розкривають взаємозв'язок формування читацьких умінь і навичок учнів із розвитком їхньої пізнавальної активності. І це закономірно: піднесення розумової активності школярів у навчальному процесі означає зростання їхньої самостійності, творчої розумової діяльності. Вони мають більше думати, відчувати, уявляти, аналізувати свої почуття, вчитися доводити й спростовувати, а все це впливає на здатність до самостійного пізнання виучуваного художнього твору, формування відповідних умінь і навичок. Зміст літературної освіти визначається шляхом аналізу зв'язку читацьких умінь та інтересів, а також психології сприймання художнього твору учнями [3, с. 5].

Говорячи про виховання читача, Т. Бугайко і Ф. Бугайко зауважують, що в методиці викладання літератури на перший план